NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geschreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.

2 COR. IV: 13.

HET LIED DER SCHEPPING EN DER VERLOSSING.

(Vervolg van bladz. 128.)

v. 6. *En voor den troon was een glazen zee, kristal gelijk.* De *glazen zee* aan deze plaats en Hoofdst. XV. v. 2, stemt weder overeen met een gezicht van den Propheet Ezechiël (I. v. 22); en vooral met dat van Mozes (Exod. XXIV. v. 10): *En zij zagen den God Israëls, en onder zijne voeten als een werk van saphirsteenen, en als de gestaltenis des hemels in zijne klaarheid.* Die glazen zee, die grond van saphirsteen of van kristal, duidt aan de eeuwige en onverstoorbare *vrede* in het koninkrijk van God. Niets woelender en woedender in de schepping dan de zee in hare onstuimigheid. Daarom is zij ook overal in de Schrift, vooral in dit heilige Boek, een zinnebeeld der *wereld* (1), en is zij als zoodanig in het nieuwe Jerusalem niet meer (2). Niets rustiger en kalmer, dan eene *stille* zee; daarom is dan ook hier eene effene, eene *kristallen* zee het beeld dier vrede Gods en bij God, welke de uitkomst zal zijn van den ontzettendsten strijd, de ruste die *overblijft voor het volk van God* (3), na den tijd der woelingen, des lijdens en des kamps, gelijk die in dit Boek aan geheel de kerk, als één lichaam beschouwd, tot in de bijzonderheden verkondigd wordt.

v. 6, 7, 8. *En in het midden des troons, en rondom den troon vier Dieren, zijnde vol oogen van voren en van achteren. En het eerste Dier was eenen leeuw gelijk, en het tweede Dier een kalf gelijk, en het derde Dier had het aangezicht als een mensch, en het vierde Dier was een vliegenden arend gelijk. En de vier Dieren hadden elk een voor hemzelven zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol oogen: en hebben geen ruste dag en nacht, zeggende: Heilig, heilig, heilig is de Heere God de Almachtige, Die was en Die is en Die komen zal.* De overeenkomst van dit gezicht en loflied der vier Dieren met de prophecyen van Jesaia en Ezechiël behoeft naauwelijks aanwijzing (1). Doch de onderlinge vergelijking doet ook het onderscheid bemerken, vooral daarin bestaande, dat bij Jesaia de *Seraphim* het *driemaal heilig* uitroepen, terwijl aan deze plaats de vier Dieren blijken geene Engelen of Aarts-Engelen te zijn, maar even als de vier en twintig Ouderlingen de *Kerk* te vertegenwoordigen. Zij zijn immers, even als deze laatsten, *gekochten door het bloed des Lams* (V. v. 8 en 9), en worden (V. v. 11) uitdruklijk van de schare der Engelen onderscheiden, op de wijze die wij daar ter plaats nader hopen te doen opmerken. Doch waarin bestaat dan nu het onderscheid tusschen het viertal der Dieren, en het vier en twintigtal der gekroonde Ouderlingen? Niets waarschijnlijker, dan dat de eerste meer bepaaldelijk van eenige uitnemende leden der triumpheerende kerk, Voorgangers, zeer bijzonder begaafde en begenadigde dienstknechten Gods en Jesu Christi te verstaan zijn; de Ouderlingen daarentegen meer in het algemeen het *lichaam* der kerk vertegenwoordigen (2). Dit blijkt *ten eerste* uit de bijzondere eigenschappen, die hier aan de *Dieren* onder verschillende zinnebeelden worden toegekend; *ten tweede*, uit hunne meerdere nabijheid tot den troon Gods, en in het geheel klaarblijkelijken voorrang, boven de Ouderlingen (3); *ten derde*, uit de minderheid zelve van hun getal. Doch daar is nog meer: te zamen met de Ouderlingen vertegenwoordigen de *Dieren* het *koninklijk* en het *priesterlijk* ampt der verlosten door het bloed van Christus (V. v. 10); wellicht nu is het laatstgemelde meer

(1) Openb. XIII. v. 1. XXI. v. 1. Dan. VII. v. 2.
(2) XXI. v. 1.
(3) Heb. IV. v. 9. σαββατισμός.

(1) Jes. VI. v. 1-3. Ezech. I. v. 5 en volg.
(2) Verg. VITRINGA, ad h. l.
(3) IV. v. 6, 9, 10. V. v. 11.

bepaaldelijk, als eene bij den troon van God zooveel nader geplaatste heerlijkheid, door het *Viertal* uitgedrukt; het koninklijk ampt daarentegen meer bijzonder door de *Ouderlingen*. Daar intusſchen de beide waardigheden in dit hemelſche gezicht zoo allernaauwst verbonden zijn, zoo kan zeer wel, behoudens het gemaakte onderſcheid, het *vier en twintigtal* dezer gekroonde hemelingen in verband ſtaan met het vier en twintigtal der priesterlijke ordeningen in Israël (2 Chron. XXIV). In allen gevalle is de verhouding opmerkelijk tusſchen de beide getallen, 4 : 24 = 1 : 6. Zoo bedroeg ook in oud-Israël het getal der (70) Ouderlingen (Num. XI v. 25) bijna zesmaal dat der (12) Stamhoofden; insgelijks dat der (70) Discipelen (Luc. X. v. 1.) even zoo veel malen dat der *Twaalve*. — De meerdere of mindere trappen van heerlijkheid en zaligheid in de met Christus triumfeerende kerk behoeft hier wel, als zijnde onbetwijfelbare Kerk- en Bijbelleer, geen bewijs. De herinnering aan 1 Cor. XV. v. 41, ware in allen gevalle voldoende.

Wat voorts de zinnebeelden aangaat, die de eigenſchappen der door de vier Dieren aangeduide dienaren Gods nader kenmerken: deze eigenſchappen zijn of aan alle vier gemeen, of wederom bij een iegelijk naar zijne bijzondere gave en roeping onderſcheiden. Aan alle vier wordt toegeſchreven de *waakzaamheid*, te kennen gegeven door de oogen die *van voren en van achteren* hunne (zinnebeeldige) lichamen (v. 6) en vleugelen (v. 8) bedekken; voorts de vlugge *bereidvaardigheid* om de bevelen hunnes Gods en Heilands te doen, door die *vleugelen* zelve; en de diepe *ootmoed* in Gods tegenwoordigheid, die hen deze vleugelen doet gebruiken, om hunne aangezichten te bedekken (Jes VI.); eindelijk de onophoudelijke lofprijzing en aanbidding: *zij hebben geen ruste dag en nacht*, *zeggende*, *Heilig*, *heilig*, *heilig*, enz. Een iegelijk der vier Dieren heeft voorts wederom zijn bijzonder zinnebeeld, kenmerkende de onderſcheidene gaven der voortreffelijkſte dienaren van Jeſus Christus en zijn Evangelie, Apostelen, Propheten, Evangelisten, Getuigen, Hervormers en wie verder tot die meer uitnemenden onder het volk *van Koningen en Priesters* in het hemelſche Jeruſalem gerekend worden. De gelijkenis van den *leeuw* duidt geloofshelden aan, hoedanige de kerk van Israël oudtijds had in haren Elia, die der Apostoliſche dagen in eenen Paulus of Petrus, die der geroepene Heidenen in eenen Athanaſius, de kerkhervorming in haren Luther. Het *kalf* (of de *os*) ziet op de zulken, die met buitengewone *arbeidzaamheid* begaafd en tot zegen geſteld werden in en voor de Gemeenten; men vergelijke 1 Cor. XI. v. 9, 1 Tim. V. v. 18. Het *menſchen-aangezichte* is een zinnebeeld van liefderijke menſchelijkheid, zachtmoedigheid, zelfverloochening, ten behoeve van den naaste, waardoor wederom andere gezegende inſtrumenten Gods onderſcheiden worden in de veelvuldige bedeelingen der Evangelie-prediking (1). De *vliegende arend* duidt aan die kennis der diepten en hoogten in het koninkrijk Gods, welke zoo bijzonder het deel was van Apostel Johannes zelven. De lof eindelijk, dien de vier Dieren zonder ophouden aanheffen, wordt uitgedrukt door drie uit het wezen zelve der aloude Israëlitiſche Godsdienst ontleende benamingen en eigenſchappen Gods: *ten eerſte*, het *driemaal Heilig*, waardoor het prophetiſche woord reeds in zich bevatte en afſchetste de verborgenheid van de eenige en onverdeelde Godheid des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. *Ten tweede*, de aloude verbondsnaam: de *Heere God*, Jehova, Israëls Heere en Israëls God, de *Almachtige* (ὁ παντοκράτωρ, door welk woord sommige der Griekſche overzetters van het O. T. en de Apostelen Paulus en Johannes in het Nieuwe het Hebreeuwſche *Sabaoth* overbrengen); *ten derde*: *Hij*, *die was*, *en die is*, *en die komen zal*, bij Moſes (Exod. III. v. 14): IK BEN DIE IK BEN. Zoo ſtellen ons dan ook deze hemelſche lofgalmen de éénheid in wezen voor oogen van de beide bedeelingen, die der belofte, en die der vervulling. De lof wordt in dit Prophetisch-Apostoliſche boek uitgeſproken met woorden van Israëls Pſalmisten en Propheten. Het is *het gezang van Moſes en het gezang des Lams*, dat bij den afloop der eeuwen gezongen wordt voor den troon des Almachtigen Gods (1). Welk eene beſchaming voor diegenen onder den naar Jeſus Christus genoemde Gemeenten, die de Pſalmen Israëls voor geene Christenkerken meer geſchikt achten, als of Jeſus Christus en zijn Koninkrijk in die Pſalmen niet was!

v. 9, 10, 11. *En wanneer de Dieren heerlijkheid en eere en dankzegging gaven Hem die op den troon zat, die in alle eeuwigheid leeft: Zoo vielen de vier en twintig Ouderlingen voor Hem die op den troon zat, en aanbaden hem die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hare kroonen voor den troon, zeggende: Gij Heere! zijt waardig te ontfangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht, want gij hebt alle dingen geſchapen, en door uwen wille zijn zij, en zijn zij geſchapen.* Zelfs in de hemelſche heerlijkheid zijn de gaven, de bedeelingen, de werkzaamheden der gezaligden onderſcheiden. Terwijl de vier Dieren, op hunne plaats blijvende, zonder ophouden loven, verzellen hen de *Ouderlingen* in die aanbidding met het nedervallen op hunne aangezichten, en met het werpen hunner kroonen voor den troon van Hem, *uit wien*, *door wien*, en *tot wien* alle dingen zijn. Tevens loven zij Hem ook met hunne ſtemmen; de vier Dieren verkondigen de heerlijkheid van zijn Naam en Wezen, de vier en twintig Ouderlingen *het werk zijner handen*. Uit hunnen mond hoort Johannes in den Geest het kort maar alles bevattend loflied der Schepping, dat het gezicht en de verheerlijking van God als Verlosſer, *van God en het Lam* (Hoofdſt. V.), moet voorafgaan. Overal in de Schriften vereenigt de Heilige Geest deze beide aan God alleen en onverdeeld en onmiddelijk toe te ſchrijven daden: ſchepping, en herſchepping door verlosſing. Alleen Hij, die ſcheppen kon, waar niets was,

(1) 2 Tim. II. v. 24, 25; *Een dienstknecht des Heeren moet niet twisten, maar* VRIENDELIJK *zijn tegen allen, bekwaam om te leeren, en die de booze kan verdragen; met zachtmoedigheid onderwijzende degene die tegenſtaan*, enz.

(1) Openb. XV. v. 3.

die kan verlosſen, waar alles zonde werd. Zoo klimt ook David in de Pſalmen (onder velen denke men aan den negentienden!) van het werk der ſchepping (v. 1—7) tot dat der bekeering (v. 8—15) op; en de Apostelen in hunne gebeden (Hand. IV. 24): *Heere, gij zijt de God die gemaakt hebt den hemel, en de aarde, en de zee, en alle dingen die in dezelve zijn;* en in hunne prediking (Hand. XIV. v. 15): *Bekeert u tot den levendigen God, die gemaakt heeft den hemel, en de aarde, en de zee, en al hetgene in dezelve is.* Men vergelijke Jer. X. v. 10—12. Heb. I. v. 10, Jeſ. XL. v. 25 en volg. Krachtig is hier, tot uitſluiting van alle onwaardige, dat is, niet volſtrekte denkbeelden van *ſchepping uit niet*, de herhaling: *door Uwen wille* ZIJN ZIJ (ἦσαν, *waren zij, beſtonden zij*) *en werden zij geſchapen* (καὶ ἐκτίσθησαν); in zamenſtemming wederom met den Pſalm (XXXIII. v. 9.): *Hij ſpreekt en het is er; Hij gebiedt en het ſtaat er.* Ook de ſchepping als ſchepping, wordt niet verſtaan of in waarheid erkend, dan door *het geloof. Door het geloof* (zegt het woord Heb. XI. v. 3.) *verſtaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzoo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden.*

Hoofdst. V. In onmiddelijk verband met het *eerſte* gezicht, dat van den *Zittenden op den hemeltroon*, en het lied dat Hem aanbiddend als aan den *Schepper van alle dingen* wordt toegezongen, verneemt de Apostel-Propheet in den Geest een *tweede* gezicht, dat uit het voorgaande als het ware zich ontwikkelt, en voortkomt; een *tweede* lied, dat nu, even als het gezicht zelve, de verborgenheid der verloſsing *in het bloed des Lams* ten voorwerp heeft, en alle de gevolgen van dat ontzachelijke en volzalige Godswerk bevat.

v. 1. *En ik zag in de rechterhand desgenen die op den troon zat, een boek, geſchreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.* Het is thands Jeſus Christus, die met en nevens God den Vader in de veertien verzen van dit Hoofddeel het voorwerp van het Prophetisch gezicht, en van de hemelſche verheerlijking meer bepaaldelijk wordt. Hij is dit in zijn drievoudig Christus-ampt, van Propheet, Hoogepriester, en Koning. Als *Propheet*, is Hij het alleen die het Boek der toekomst opent, dat verzegeld is met een voor alle ſchepſel onoplosbaar zegel. Als *Hoogepriester* kocht Hij die ſchare uit alle talen en geſlachten met Zijn bloed, aan welke Hij Zijne koninklijke heerlijkheid mededeelt, naar luid van het loflied v. 9 en 10. In de hand van den God des hemels, die op den troon zit, door Christus bloed alleen toeganklijk geworden, ziet Johannes hier het Boek der raadsbeſluiten Gods over zijne kerk, en over geheel de wereld in verband met die kerk en hare toekomst. Het is het boek der Prophecyen van oordeelen en heerlijkheden, die zich naar de orde bij Hem bepaald in den loop der eeuwen moeten vervullen, om te weeg te brengen die groote en lang verwachte ontknooping, welke beſchreven wordt Hoofdſt. VI. v. 17 en VII. XI. v. 16—19. XVII, XVIII, XIX, XX. Het is *beſchreven van binnen en van buiten*, om aan te duiden, dat de daarin aangekondigde gebeurtenisſen de gantſche ruimte van hemel en aarde, van kerk en wereld, van in- en uitwendige dingen moeten vervullen, althands aangaan. Het is *verzegeld met zeven zegelen*, die (Hoofdſt. VI—VIII) achter elkander geopend worden; met andere, met aardſche woorden: het bevat gebeurtenisſen, die elkander in een zevenvoudig onderſcheiden tijdvak van ſteeds toenemende nadering tot het groote en beſlisſende *Einde* moeten opvolgen. Heel de ordening der prophetiſche tijden is op dat veelbeduidende ſcheppingsgetal van *zeven* gegrond, hetwelk door geheel dit Boek der Openbaring henen, (zoowel als in de Levitiſche ſchaduw-plechtigheden, en in het algemeen in de Moſaïſche bedeeling,) zoo kennelijk heerſchend is.

v. 2, 3. *En ik zag eenen ſterken Engel, uitroepende met eene groote ſtemme: Wie is waardig het boek te openen en zijne zegelen op te breken? En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde konde het boek openen, noch hetzelve inzien.* Door deze verhevene vertooning, aan den Apostel in den Geest geſchied, moest aan hem en door hem aan geheel de Gemeente te kennen gegeven worden, dat alle gaven, prophecyen, openbaringen, dat geheel hare toekomst en die der wereld, mitsgaders de kennis dier toekomst en harer vervulling, in Jeſus Christus, *het Lam dat geſlacht is, den Leeuw die overwonnen heeft,* haren grond, oorſprong, en beſtaan hebben. *Hij is vóór alle dingen, en alle dingen beſtaan te zamen door Hem. En hij is het hoofd des lichaams* (namelijk) *der Gemeente* (1). Hij, die *den discipelen het verſtand opende*, opdat zij de prophecyen zijnes lijdens konden verſtaan (2), Hij is het alleen, die van God den Vader de Openbaring kon ontfangen (I. v. 1) en mededeelen, die in deze Schrift vervat is. Hij is het alleen, van wien in nadruk gezegd kan worden, dat Hij in den *raad* Gods heeft geſtaan, en dien ten uitvoer brengt, Hij, die zelve den naam draagt van *Wonderlijk*, RAAD, en *ſterke God* (3). Daarom daagt in dit prophetisch zinnebeeld, aan den Apostel voor oogen gebracht, een *ſterke Engel* Gods al wat *in hemel, op aarde, en onder de aarde is*, dat is, alle levendige ſchepſel, *met eene groote ſtemme* uit, of iemand bekwaam ware uit de hand van den God der heerlijkheid het boek der toekomst te ontfangen, te openen, te ontzegelen, in te zien, te verklaren. En het antwoord is: *Niemand!* geen ſchepſel! maar HET LAM alleen *dat geſlacht is*, het Woord van God, dat vleesch werd en ſtierf, wederopſtond en leeft in alle eeuwigheid, wederkomen zal en regeeren, gelijk in den hemel alzoo ook op de aarde.

v. 4. *En ik weende zeer, dat niemand waardig gevonden was om dat boek te openen, en te lezen, noch hetzelve in te zien.* De Apostel, opgetrokken in den geest, midden onder de hemelſche heerlijkheden, *weent;* en ſtraks daarop ziet hij *den Leeuw die overwonnen heeft, het Lam dat geſlacht is.* Aan weenenden open-

(1) Coloſſ. I v. 17, 18. (2) Luc. XXIV. v. 36, 27, 45.
(3) Jeſ. IX. v. 5.

baart zich Jesus ook nog uit den hemel zijner heerlijkheid, gelijk eenmaal bij het graf dat Hij even te voren verlaten had, in den morgenstond van den dag zijner opstanding, en in den avond van dienzelfden dag, in het midden der treurende Discipelen (1). Ook in dat *weenen* vertegenwoordigt Johannes de kerk op aarde, die het betaamt met sterke begeerte en ingespannene bewegingen des harten de verborgenheden van hares Heeren toekomst en koninkrijk uit te vorschen.

v. 5. *En een van de Ouderlingen zeide tot mij: Ween niet! ziet, de Leeuw die uit de stamme Juda is, de wortel Davids heeft overwonnen om het boek te openen, en zijne zeven zegelen op te breken.* Het is een der Gekroonden in den hemel, die aan den Apostel van de aarde het woord der vertroosting brengt, hem wijzende op den grooten Overwinnaar en Koning, Jesus Christus. Hiermede wordt te kennen gegeven de naauwe en tedere betrekking van de triumpheerende kerk daarboven tot de strijdende hier beneden. Ééne gemeente is het toch te zamen, uitziende en haastende naar ééne en dezelfde groote prophecy-vervulling: de toekomst en het koninkrijk van Christus in de volle ontwikkeling en heerlijkheid ook op deze aarde.

Op die koninklijke heerlijkheid wijzen ons alle de hier gebezigde benamingen en geheimnisvolle aanduidingen, altijd uit de prophecy-galmen des Ouden Testaments afgeleid. *De Leeuw uit de stamme Juda* brengt ons van zelve terug tot den uitroep van den propheteerenden Aartsvader op zijn sterfbed (2): *Juda, gij zijt het! U zullen uwe broederen loven. Uwe hand zal zijn op den nek uwer vijanden. Voor U zullen zich uwes vaders zonen nederbuigen. Juda is een leeuwenwelp! Gij zijt van den roof opgeklommen, mijn zoon! Hij kromt zich, hij legt zich neder als een leeuw, als een oude leeuw: wie zal hem doen opstaan? De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tusschen zijne voeten, tot dat Silo komt, en denzelven zullen de volkeren gehoorzaam zijn.* Op diezelfde afkomst van Jesus Christus naar den vleesche, uit Juda en Jesse, ziet de tweede titel, die hier volgt: *de wortel Davids;* waardoor verstaan kan worden *de spruite* UIT *David*, de beloofde Messias UIT den afgehouwen tronk van Jesse (Davids vader) beloofd en geboren, de benaming van *wortel* (Jes. XI. v. 10) voor die van deszelfs *uitspruitsel* genomen zijnde; of ook wel (in allen gevalle uit Jes. XI. v. 1) met eenen, aan dit Boek vooral eigenen, nadruk en dieperen zin, de *wortel* VAN *David*, dat is die David en geheel diens geslacht door zijne menschwording uit hetzelve in zich opneemt, en door zijne almachtige Godskracht draagt (3); zoo als b. v. (Rom. XI. v. 18) *de wortel* gezegd wordt *de takken te dragen.* In dezen laatsten zin is de plaats gelijkbeduidend met de kracht dier vraag van Jesus in de Evangeliën: *Indien dan David den Christus noemt zijnen Heer, hoe is Hij zijn zoon* (1)? En zoo zoude dan ook (Openb. XXII. v. 16) dezelfde nog meer ontwikkelde uitdrukking: *Ik ben de* WORTEL *en het* GESLACHTE *Davids*, in de taal der Evangeliën beteekenen: *Ik ben Davids Heer*, naar de Godlijke natuur, *en Davids zoon*, naar de menschlijke. Hoe dit zij, de titel ziet in allen gevalle op het koningschap van den Messias, Davids zoon, *over het huis Jacobs*, en over geheel de aarde, tot derzelver uiterste einden (2). Geheel deze Apocalyptische prophecy roept het koningschap van Jesus uit, en dat uit kracht eener zalving van eeuwigheid (Ps. II. v. 6, 7), en eener door Hem zelven als Middelaar en Heiland voor de zijnen *volbrachte* overwinning, aan welke, wie gelooft, door dat geloof deel ontfangt. Want ook van de geloovigen wordt gezegd, dat zij zullen *overwinnen.* Doch op wat wijze, en in welke kracht? *Zij hebben overwonnen*, roepen de hemelen uit, DOOR HET BLOED DES LAMS, *en door het woord van hun getuigenis* (3).

v. 6. *En ik zag, en ziet, in het midden van den troon, en van de vier Dieren, en in het midden van de Ouderlingen, een Lam, staande als geslacht, hebbende zeven hoornen, en zeven oogen; dewelke zijn de zeven Geesten Gods, die uitgezonden zijn in alle landen.* Aan Johannes wordt *de Leeuw* verkondigd; en hij ziet *een Lam! een Lam, staande als geslacht!* Ontzachelijke verborgenheid, en Godverheerlijkende waarheid! Zoodanig een is CHRISTUS: een *Leeuw* in de kracht zijner eeuwige mogendheden; een *Lam* in de zwakheid zijner aangenomene menschheid, uit een verloren menschengeslacht, uit het uitverkoren zaad van Abraham (4)! een *Lam*, geslacht voor onze zonden; een *Leeuw* overwinnaar door zijne opstanding uit de dooden tot onze rechtvaardigmaking! Zoo huwen zich in Gods woord onophoudelijk de hoogten en de diepten zijner Waarheid; gerechtigheid en ontferming! zoo vereenigen zich in den eeuwig gezegenden Persoon van Jesus Christus namen en eigenschappen, niet over één te brengen dan door het geloof in die zalige grondwaarheid van Gods woord: CHRISTUS, de Vernederde tot in de diepten van den smaad des kruises en den vloek der verlatinge Gods, de Verhoogde aan de rechterhand der Majesteit om te regeeren in aller eeuwen eeuwigheid! het verzoenende Offer en de Hoogepriester-Koning naar de ordeninge Melchisedeks! de waarachtige God, en een waarachtig mensch! ja, de Leeuw uit den stam van Juda, die overwonnen heeft, en het Lam, dat in het midden van den troon staat, *als geslacht!*

Het Grieksche woord, dat in onze vertaling door: *het Lam* wordt uitgedrukt, is eigenlijk met eenen verkleinenden vorm (in de *Openbaring*, niet in het *Evangelie* van Johannes) *het Lammeke* (τὸ ἀρνίον); ook dit niet zonder beteekenis, om *vooreerst* de naauwe betrekking tusschen het voorbeeldende Paaschlam, die aan deze benaming ten grond ligt, te klaarder aan te duiden (5); *ten*

(1) Joh. XX. v. 15. Marc. XVI. v. 10.
(2) Gen. XLIX. v. —10.
(3) Zie vooral VITRINGA in Apoc. ad. h. l. et XXII. Dezelfde ad Jes. XI. v. 1. en 10.

(1) Matth. XXII. v. 42—45.
(2) Jes. IX. v. 6. Luc. II. v. 32, 33.
(3) Openb. XII. v. 11.
(4) Hebr. II. v. 16.
(5) Exod. XII. v. 5 en 46. verg. Joh. XIX. v. 36.

tweede door de verkleinende uitdrukking zelve de grootheid van het voorwerp en Zijne vrijwillige zelfvernedering des te meer te doen uitkomen. De *zeven hoornen* en de *zeven oogen*, die aan dat *Lammeke* in het prophetisch-zinnebeeldig gezicht toegefchreven worden, beteekenen *Almacht* en *Alwetenfchap;* het *oog* in deze hemelfche beeldentaal wetenfchap, de *hoorn* kracht en macht beteekenende (1); het getal van *zeven*, als wij reeds zagen, de *volmaaktheid* van beide. Met deze verklaring van de *zeven oogen* ftrijdt geenszins die van het Apostolifche woord zelve, dat zij namelijk de *zeven Geesten Gods*, dat is, den Heiligen Geest, beteekenen; want de Alwetenfchap en Alregeering van Jefus Christus wordt in de Gemeenten en over de geheele wereld (*in alle landen*) uitgevoerd door den Heiligen Geest, die, daar Hij de Geest is zoo wel des Zoons als des Vaders, hier ook in het hemelsch gezicht aan Johannes in de allernaauwfte vereeniging met het Lam, ja te zamen met het Lam in ééne zelfde onaffcheidelijke voorftelling begrepen wordt. Men vergelijke hier voorts Zach. IV. v. 10. en vooral Openb. III. v. 1, alwaar Christus van zich zelven getuigt, als *Die de zeven Geesten* HEEFT, kennelijk derhalve geen gefchapene geesten, (hoedanige in dit Boek niet *geesten* maar *Engelen* genoemd worden), maar, als gezegd is, *den Heiligen Geest*, die zoo wel de Geest van Jefus Christus den Godmensch is, als des onzienlijken Vaders.

v. 7. *En het kwam, en heeft het boek genomen uit de rechterhand desgenen die op den troon zat.* Dat hier Christus onder het beeld van een *geflacht Lam* tot *de Godsgelijkenisfe* op den troon nadert, en uit Diens rechterhand het verzegelde boek ontfangt, is allezins overeenftemmend met den geheimnisvollen maar in alle zijne deelen volmaakt te zamen hangenden inhoud van dit gezicht, waarin juist die Goddelijk-kunftige mengeling van *letterlijke* en *zinnebeeldige* voorftellingen en uitdrukkingen het karakter uitdrukt van geheel het prophetisch Boek; en tevens zoodanig ingericht is, dat zij bij het ftoutfte gebruik van een zoo wondervolle fymbolentaal nergens in het minst, het zij de heiligheid der voorwerpen, het zij de tederheid der zaken, voor een geestelijk geoefend oor te na komt. Een klaar en krachtig bewijs wederom, onder de velen, van den Goddelijken oorfprong en ingeving van dit Boek. Wat Christen zoude zich zulke voorftellingen van God en Goddelijke dingen hebben durven voorftellen, veelmin op fchrift brengen? Wat geest eens menfchen zoude het vermocht hebben, de hoogfte verborgenheden in zoodanige beelden en woorden te belichamen, als in welke de minfte oneigenheid of wanklank de onechtheid of ongoddelijkheid van het ganfche werk onmiddelijk aan het licht moest brengen, en op onwederfprekelijke wijze verraden? Met toepasfing op dit vers merke men op, dat het zinnebeeldige van de voorftelling zich kenmerkt door het toefchrijven van eene beweging aan *het Lam*, welke noodwendig onderftelt eene menfchelijke hand, waarmede Hij het Boek aanvaardende, zich betoont te zijn die Godmensch-Koning, Hoogepriester, en Propheet, die ook aan den Propheet Daniël (VII. v. 13) in de gezichten getoond werd als *de Zone des menfchen*, *naderende tot den Ouden van dagen.* Het is in de hoedanigheid van Propheet, dat Hij (Hoofdft. VI.) het Boek der toekomst van Zijne Kerk en geheel deze aarde ontzegelt; het is in die van Koning-hoogepriester, Heer en God, dat hem door Engelen en gezaligden het loflied wordt toegezongen, dat wij hebben in v. 9—12.

(1) In de Pfalmen, bij Daniël en elders veel malen.

v. 8—14. Ontzachelijk en boven alle uitdrukking van menfchen verheven is de losberfting van drievuldige lof en aanbidding, die hier, bij het ontfangen des verzegelden Boeks, van uit de hemelfche Gemeente (de Dieren en de Ouderlingen), de ontallijke Engelenlegioenen, en eindelijk geheel de fchepping oprijst: het nedervallen der gekroonden, het opftijgen des reukwerks uit de gouden fchalen der vier Dieren (v. 8), het loflied der verlosten onmiddelijk *tot* het Lam gericht (v. 9, en 10.); de wedergalm van dien lof door de Engelen, als op eenen afftand, niet *tot*, maar *van* het Lam aangeheven (v. 11 en 12); de hulde van al het gefchapene in hemel en aarde, onder de aarde en in de zee, aan *God en het Lam* toegebracht (v. 13.); het *Amen* der vier Dieren, en de fprakelooze nederftorting en aanbidding der vier en twintig Ouderlingen voor dien God, Vader en Zoon en Heiligen Geest, *die in alle eeuwigheid leeft.* Dat alles is in dit Boek der Gezichten van Apostel Johannes op Patmos niet flechts eene voorftelling en voorfmaak der hemelfche heerlijkheid en der eeuwige gelukzaligheid, maar ook een prophetisch vergezicht van hetgeen in zijne volle ontwikkeling eerst dáár zal zijn bij de vervulling van alles dat God heeft laten verkondigen door zijne heilige propheten van den beginne, wanneer de Zone Gods zal geopenbaard worden in zijne heerlijkheid op en over heel deze aarde, en alle de koninkrijken der wereld de *Zijne* zullen wezen. Hoofdft. XI. v. 15, Zach. XIV. v. 9, Hand. III. v. 21. Trachten wij nu nog eenige bijzonderheden uit deze Goddelijk verhevene lofharmonyen nader te vatten!

(*Het flot in een volgend Nummer.*)

HET DERDE JUBELFEEST DER HERVORMING TE GENEVE.

Wij hebben (in ons III^de^ Deel, N°. 8) reeds gewag gemaakt van hetgeen voorloopig omtrent deze viering had plaats gehad: hoe er door de leeraars der kerk van Genève rondgaande brieven aan binnen- en buitenlandfche gemeenten gezonden waren, om dezelve tot de bijwoning van dit feest uit te noodigen, en hoe fommigen dier gemeenten zich aan die bijwoning hebben gemeend te moeten onttrekken, uit hoofde der afwijking van de hoofdwaarheden der Hervorming, waaraan zich de kerk van Genève fchuldig maakt. Dit feest heeft thans plaats gehad. De Nieuwspapieren hebben reeds op hunne wijze en naar aanleiding der Zwitferfche Journalen die de publieke opinie huldigen, kennis van den afloop dier

plegtigheid gegeven. Zij hebben er geen bezwaar in gezien, dat het Christelijk Duitschland hier, zoo het heette, vertegenwoordigd wierd door Röhr, Ammon, en Bretfchneider; zij hebben de zoogenoemde eenheid geroemd die hier geheerscht heeft, en zij hebben al den blaam wegens het beftaande verfchil van gevoelens doen afdalen op de zoodanigen, die de waarheid, zoo als zij in Christus is, getrouw zijn gebleven: wij bedoelen hier de ftichters en voorftanders der Evangelifche Maatfchappij van Genève. Wij verlangen kortelijk door de uiteenzetting van de toedragt der zaken, zoo als zij, volgens het berigt van wel onderrigte ooggetuigen in de *Archives du Christianisme*, plaats heeft gehad, de waarheid te herftellen, en den Nederlandfchen Christenen de gelegenheid te verfchaffen, om het aldaar gebeurde met meer juistheid te beoordeelen.

Op den 22sten en 23sten Augustus is de Hervorming als ftaatkundige gebeurtenis gevierd. Men heeft aan de kinderen *medailles* uitgedeeld, eene gefchiedenis der hervorming van Genève ten gefchenke gegeven, en landfeesten voor hen gehouden. Vervolgens hebben er verlichtingen, affchieten van geweren, affteken van vuurwerken plaats gehad, waartoe men op eene zeer ongepaste wijze den dag des Heeren gekozen had, terwijl bij het vorige Jubelfeest in 1735, toen het feest nog meer als godsdienftig dan als vaderlandsch befchouwd werd, door de Regering bepaald was, dat er geen gefchut zoude losgebrand worden.

Wat nu de godsdienftige viering betreft, zoo zijn er verfchillende leerredenen gehouden, waaronder ook eene door een regtzinnig predikant, den Heer Diodati, die den gekruisten Christus verkondigd heeft, en daardoor bewezen, dat het zout uit die zoo zeer vervallene kerk nog niet geheel is weggenomen. Ook waren er medailles uitgedeeld, waarop de open Bijbel op een altaar wordt voorgefteld met dit opfchrift: *De Bijbel aan het geloof en de rede teruggefchonken*, en wat lager: *het boek des levens is geopend geworden.* Aan de keerzijde zag men de afbeeldingen van Calvyn, Viret, Beza en Farel.

In de kapel, door de Evangelifche Maatfchappij die aan de leerftellingen der vroegere kerk van Genève getrouw blijft, opgerigt, is het woord Gods gedurende die dagen met kracht verkondigd geworden, onder anderen door den Heer Bost, het hoofd eener afgefcheidene gemeente te Genève; door den Heer Hofman, den moedigen zendeling in het midden der Catholieke bevolking van Frankrijk, en door verfcheidene anderen die de waarheid lief hebben. Op den 25sten Augustus zijn de jaarlijkfche verflagen over de Theologifche School, en over de verfchillende inrigtingen die daarmede in verband ftaan, voorgedragen. Afgevaardigden van Christelijke gemeenten uit verfchillende gedeelten van Europa en America hebben deze vereenigingen bijgewoond, en blijken gegeven, dat zij bezield waren met die broederlijke liefde, die geene fcheiding van landen en volkeren kent, maar overal naar dat volk zoekt, dat de Heere zich door zijn bloed gekocht heeft. Onder dezelve bevond zich de Heer Grand-Pierre, verkondiger der Evangelifche waarheid in het midden der groote Parijfche wereld. Hij zeide onder anderen: »Ik heb de heerlijkheid der fchepping Gods »in de Alpen verlaten, om in uw midden de wonde- »ren zijner genade te aanfchouwen. Ik behoor ook, »mijne Heeren, onder degenen die eenige vooroordee- »len met opzigt tot deze Evangelifche Maatfchappij ge- »koesterd hebben. Ik heb eerst gedacht dat men zich »te veel gehaast had, maar nu heb ik alles gezien en »gehoord, en ik heb u begrepen. Hetgeen gij gedaan »hebt, mijne Heeren, dat hebt gij moeten doen.”

De aarts-diaken Packenham, een achtbaar lid der Engelfche Kerk, heeft onder anderen eene levendige toefpraak gedaan. In eene zinfpeling op de wapenen van Genève (den arend en den fleutel) zeide hij het volgende: »Het »wapen van dezen ftaat is het zinnebeeld der toekomst. »De arend die door de lucht fnelt, ftelt die kracht »voor, die de waarheid en het eeuwig Evangelie aan »ieder volk, iedere taal, iedere natie brengt, tot dat zij »de aarde vervuld zullen hebben. En wat den fleutel »betreft, Hij die, volgens de Schrift, den fleutel in zij- »ne hand houdt, zal zich daarvan bedienen om alle »dwalingen, die thans de wereld en de kerk bezoedelen, »in den afgrond te werpen, en daarna de poorten der »helle te fluiten.” Onder de belangrijke bijzonderheden die deze feestviering onderfcheiden hebben, behooren ook de onderlinge Gefprekken (Conférences,) waarbij meest alle de afgevaardigden, wier getal ongeveer twee honderd beliep, tegenwoordig zijn geweest. Een en veertig perfonen hebben aldaar uit naam hunner lastgevers gefproken. Er heeft in zóó verre zamenftemming geheerscht, dat degenen, wier gevoelens met die van de heerfchende partij te Genève overeenftemden, aan haar allen lof hebben toegezwaaid, terwijl ondertusfchen niemand tot op den grond der zaken doordrong, of zich met datgene bezig hield, waarop het eigenlijk alleen aankwam. Zelfs ging een zekere Heer Duvernoy, een Predikant, zoover, dat hij niet alleen geene hoogere waarheden dan die van de zoogenaamde natuurlijke Godsdienst erkennen wilde, maar zelfs lasteringen uitte tegen die mannen, van welke de Heere zich bediend heeft, om de godsdienstige opwekking in onzen tijd te weeg te brengen. Hoewel deze aanfpraak velen verontwaardigde, werd daarop echter niet geantwoord. Zoowel in deze als in de tweede bijeenkomst werd evenwel nu en dan eene ftem voor de waarheid gehoord, zoo als van den Profesfor Pottavel uit Neufchatel, ter gunfte van Israël en der Leeraars die door de Kerk van Genève afgezet waren, als ook die van den Heer Bauty uit het naburig Waadland, die op de vraag door een zijner ambtgenooten gedaan: *Hoe zullen wij het leven aan onze kranke gemeenten wedergeven?* met veel duidelijkheid en zalving aan de leer van het kruis eere heeft gegeven, en verklaard, dat alleen federt dat hij de groote leerftukken van het Evangelie predikt, hij de zielen uit den doodflaap ziet ontwaken. De Predikanten van Genève hebben daarna hoog opgegeven van de vrijheid, die onder hen heerschte, eene vrijheid echter, die door het bij hun beftaande Reglement van 3 Mei 1817, door hetwelke de

verkondiging der dierbaarſte waarheden verboden wordt, al zeer zonderling beperkt is (1).

Op de derde bijeenkomst eindelijk, de gewigtigſte van allen, heeft de reeds genoemde predikant Bauty voorgeſteld, dat, ten einde dat jubelfeest christelijk te vieren, er eene verzoening plaats mocht hebben tusſchen de predikanten van Genève en de door hen, ten gevolge van de oprigting der Theologiſche School, afgezette leeraars Galland, Gausſen en Merle; en dat men deze Heeren, ſtaande de vergadering, zoude laten verzoeken om in dezelve zitting te nemen. Groot was de indruk dien dit voorſtel op de vergadering maakte, en velen toonden zich in meerdere of mindere mate genegen om hetzelve te onderſteunen; doch het gelukte de heeren Predikanten van Genève, om door lange uiteenzettingen en ontwikkelingen deze eerſte geestdrift ſpoedig te doen bedaren, en aan de vergadering voor te dragen, dat zij zich met geene menſchen konden vereenigen, die alleen de gevoelens in de geloofsbelijdenis van Calvyn vervat, voor waarheid hielden; hierdoor werden de beraadſlagingen nu zoo lang gerekt, dat eindelijk degenen die eerst voorſtanders van het voorſtel geweest waren, daar het doel toch niet bereikt kon worden, hetzelve introkken, waardoor zich de eerwaardige Heeren uit hunne verlegenheid gered zagen, wel overtuigd dat het, in weerwil van al den roem van eenſtemmigheid en verdraagzaamheid die omtrent deze vergaderingen uitgegaan was, niet raadzaam zijn zoude eene vierde zamenkomst te beleggen. Ondertusſchen waren er in dezelfde bijeenkomst gewigtige getuigenisſen voor de Evangeliſche waarheid gehoord. De hierboven genoemde Predikant Grand-Pierre, beſtuurder van het Zendelings-inſtituut te Parijs, antwoordde onder anderen aan de Geneefſche Leeraars, die veel van hunne achting voor den Bijbel, en van de klove die er tusſchen hen en de afgezette Leeraars beſtond, geſproken hadden, dat deze klove inderdaad beſtaat uit hoofde van het geheel verſchillend grondbeginſel waarvan beide partijen uitgaan; dat de leden der Evangeliſche Maatſchappij niet alleen het goddelijk gezag des Bijbels erkennen, maar tevens in dat woord van God *Christus en dien gekruist* vinden, terwijl deze alleen levenwekkende waarheden door de Predikanten van Genève onder de koornmate verborgen worden, hetgeen niet anders dan het verderf der kerken en van onſterfelijke zielen ten gevolge kan hebben. Hij herinnerde met helderheid en kracht, dat de Hervormers, met zooveel geleerdheid en ijver, maar ook vooral met den Geest des gebeds begaafd, zich niet te vreden hadden geſteld met den Bijbel als een Goddelijk boek te erkennen, maar dat zij daarin eenen duidelijken en verſtaanbaren zin gevonden hadden; dat zij in denzelven die waarheden ontdekt hadden, die het voorwerp van hun geloof, de troost hunner ziel, het doelwit van hun leven, de ſteun hunner hope geworden waren, en dat deze waarheden naar zijn gevoelen allen opgeſloten lagen in den zoendood van den Zone Gods. Hij kon dus geenszins begrijpen, hoe men in deze vergadering de nagedachtenis der hervormers huldigde, en tevens eenen uitbundigen lof toezwaaide aan die mannen, wier gevoelens zoo zeer van de hunne verſchillen. Dit toch was zeker: of de leerſtukken door de hervormers verkondigd zijn waar, en dan moet men dezelve aannemen, aankleven en verbreiden; of zij hebben in den Bijbel gevonden hetgeen dezelve niet bevat, en in dat geval behoort men, om zich zelven gelijk te blijven, hunne gevoelens ten ſterkſte af te keuren, daar zij toch diezelfde waarheden verkondigen, die in onze dagen voorgeſtaan worden door mannen die men van overdrijving en mysticismus beſchuldigt, en die men, ware het mogelijk, uit alle kerken en van alle predikſtoelen zoude weren.

Niet minder krachtig was de aanſpraak van den Heer John Hartley, Leeraar van de Anglicaanſche Kerk te Genève, die, na eene krachtige belijdenis van de hoofdwaarheden des Evangelies, zijne diepe droefheid te kennen gaf over de vijandſchap tegen deze waarheden, die zich in de kerk van Genève openbaart. Zijne toeſpraak, die hij met een aandoenlijk gebed voor Genève, hare Leeraars en de geheele Kerk van Christus beſloot, verwekte een zoodanig gemor in de vergadering, dat zijne ſtem daardoor dikwijls verdoofd werd, en degenen aan wie het beleid der vergadering opgedragen was, moeite hadden om de rustverſtoorders tot zwijgen te brengen.

Dus heeft het den Heere behaagd, dat ook nog op deze vergaderingen zelve een krachtig getuigenis ter eere der waarheid gehoord werd, en ſchoon hetzelve dan ook voor het oogenblik meer verbittering dan overtuiging ten gevolge moge gehad hebben, zoo is eene getrouwe belijdenis ſteeds tot zegen, al moge het ook zoo zijn dat zij miskenning en verachting ondervindt. Gaarne zouden wij onder de ſtemmen ter eere der waarheid ook die gehoord hebben van dat Nederland, welks geſchiedenis met die der hervorming, en wel der Geneefſche hervorming, in zulk een naauw verband ſtaat; doch de weg werd daartoe niet geopend. De Synode onzer Gereformeerde kerken ſchijnt, op de uitnoodiging, aan hetzelve gedaan, om deze feestviering bij te wonen, niet geantwoord te hebben; het tegendeel althans is nergens door ons kerkbeſtuur te kennen gegeven.

Één is het geheel van de ſtrijdende Kerk op aarde, hoe verdeeld ook door talen en grensſcheidingen. Mogt het ons gegeven worden gemeenſchap te oefenen met die broeders, die door zoovelen hunner landgenooten miskend worden om hunne getrouwheid aan de waarheden, door den Heiligen Geest geleerd, en die het leven hunner zielen zijn geworden. Mogten hunne pogingen om in het aan ongeloof en bijgeloof ten prooi gegeven Frankrijk de baniere des kruiſes weder op te rigten, gezegend zijn, en de jongelingen, in hunne Theologiſche School gevormd, blijken geven, dat zij niet een Evangelie van menſchen ontvangen hebben, maar in het waarachtige Evangelie van Christus onderwezen zijn geworden.

---

(1) Dit Reglement verbiedt op den predikſtoel te brengen het gevoelen van den ſpreker: 1°. over de wijze waarop *de Goddelijke natuur vereenigd is met den perſoon van Jeſus Christus*. 2°. Over de erfzonde. 3°. Over de wijze der werking van de genade. 4°. Over de Predestinatie.

Bij gelegenheid van hetzelfde Reformatiefeest te Genève, waarmede wij ons hier eenige oogenblikken bezig hielden, ſprak de Weleerw. Gausſen zijne medeburgers aan in de Voorrede van een door hem uitgegeven *Sermon* (1), onder anderen op de volgende wijze:

»De kerken van Bazel, Waadland, Engeland, Amerika, »Schotland, Holland, zullen u het ſmertelijke getuigenis »doen vernemen, dat er inderdaad op dit oogenblik te »Genève omtrent de hoogstgewichtige geloofspunten rampzalige dwalingen heerſchen. Gij behoeft dit getuigenis niet op hunne blote verzekering te gelooven; maar »hoort en onderzoekt! Doch ook uwe Hervormers, ook »die duizenden van getuigen en martelaren, die in hunne »dagen de gevangenisſen vervulden, voor de zaak van »Christus hun leven lieten, of als ballingen uitgedreven werden, die zouden u geen ander antwoord op »de vraag: *of gij u op den weg des eeuwigen levens bevindt*, hebben doen verſtaan. Neen! zouden zij u zeggen, gij zijt niet op den weg des levens; neen! gij »kunt Christus niet toebehooren, gij kunt het leven niet »hebben, zoolang gij uw natuurlijk bederf ontkent, zoo- »zoolang Jeſus Christus u niet is de waarachtige God, »zoolang gij door het ongeloof aan de verzoenende kracht »Zijnes bloeds die nieuwe geboorte die uit den Heiligen »Geest is, tegenſpreekt! — Gij behoeft intusſchen ook »uwe Hervormers op *hun* woord niet te gelooven. Gij »zijt aan geenerlei gezag van eenen mensch, van eene »geestelijkheid, van eene kerk, van eenen hervormer, »gebonden. — Doch dit bidden wij u, blijft in allen geval in uwe levenlooze onverſchilligheid, in uwen ſchuldvollen twijfel niet ſtaan. Waarheid en zielsbehoud »ſtaan noodwendig aan de eene of aan de andere zijde »der vraag. Gelooft geene menſchen, geene vergadering van menschen, geen Athanaſius, geen Arius, »geen Augustinus, geen Pelagius; niet de leeraars van »onze bidkapel, ook niet de Geneefſche kerkleeraars; maar vergeet niet, dat aan eene der beide zijden toch de dwaling moet zijn, die zielen verderft, »in de vervreemding van God laat blijven, en aan den »toekomenden toorn prijs geeft; of wel de waarheid die »behoudt, die heiligt, die nimmermeer vergaat. — — »Ik bidde u dan bij alles wat u dierbaar en heilig is, »laat alle menſchelijke overleggingen varen, en volgt »die edele Bereërs na, die, zoodra zij den Apostel gehoord hadden, zich tot de Schriften wendden, en dagelijks onderzochten of deze dingen alzoo waren. Welaan dan! de knieën gebogen, het oog ten hemel opgeheven, de eene hand op den Bijbel, en de andere op »uwe conſcientie! roept aldus den Heiligen en Waarachtigen Rechter aan, dat Hij, die zelve de Waarheid »is, het u zegge, of die Hervormers, die martelaren en »vluchtelingen, dan wel of zij die eene tegenovergeſtelde leer verkondigen, de waarheid hebben? Roept »tot Hem: *Groote God! zoude waarlijk de mensch verdorven zijn? heeft hij eene inwendige, bovennatuurlijke verandering noodig? Behoudt Gij Uwe uitverkorenen door het geloof? Is de* ZOON *waarlijk* GOD, *de »Heilige Geest zelf* GOD? *Moet ik waarlijk dien Geest »deelachtig worden om de vrede te verkrijgen, die mij »ontbreekt, en dien ik zoeke?* Gaat met deze vragen tot »Hem, die *de wijsheid* beloofd heeft dengenen, die »Hem bidden!"

o! Hoe vele duizenden zijn er niet ook in ons Vaderland, op wie deze opwekking volkomen past! Mochten wij door de genade van God ons die ten nutte maken, zoo velen wij door deze en dergelijke getuigenisſen vermaand worden, om toch eene keuze, eene beſlisſende keuze te doen voor tijd en eeuwigheid; eene keuze tusſchen God en de wereld, eene keuze tusſchen waarheid en onverſchilligheid of logen, eene keuze tusſchen de wijsheid die van de aarde en de wijsheid, die van Boven is, en daarom *allereerst zuiver.* Mochten velen ook van uit vreemde landen, in wat taal, in wat vorm het ook zij, die ſtemme hooren, en ter harte nemen: voor Jeſus Christus knielen als voor dien grooten God en Zaligmaker, die Hij is uit kracht van Zijn nooitbegonnen Zoonſchap; Hem aannemen door het geloof, gelijk Hij, uit kracht van eeuwige ontfermingen, den Zijnen geworden is, door ééne volkomene, en ondeelbare, en onherroepelijke gave, *wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking, en verlosſing.* Amen!

(1) *Le Retour de l'Arche et le réveil du peuple aux jours de Samuël.* Paris, chez RISLER.

SPREUKEN.

Het oogmerk van de Christelijke Godsdienst is 's menſchen meningen, leven en karakter te veranderen. Maar hoe? Door de hooge voortreflijkheid van hare geboden? Door het gewicht van hare vermaningen, of de belofte van hare vergeldingen? Neen, door de menſchen te overtuigen van hunne ſchuld en ellende, van hunne blindheid en onmacht; door hun de noodzakelijkheid van vergeving, bovennatuurlijke verlichting en hulp in te prenten, en hun met de daad deze zegeningen te beloven en mede te deelen.

THOMAS ADAM, *Gedachten over Godsdienst en Godsdienstige zaken,* volgens de Overzetting, nu uitgekomen te Amſterdam bij W. MESSCHERT. (Eerſte Stukje).

Ziet onbeſchroomd op de Schrift en bijzonder op de zaligſprekingen, Matth. V. v. 3—11. Laat er u niet door afſchrikken. Het is een onfeilbaar geneesmiddel voor eene kranke ziel, maar dan moet het niet vervalscht worden, zoo als vaak gebeurt, door de inmengſels der menſchelijke rede.

Dezelfde.

God is mijn doel, Christus mijn weg, de Geest mijn leidsman.

Dezelfde.

De duivel zal toelaten, ja, ware het mogelijk, hij zou ons helpen, dat wij van alle zonden vrij werden, op ééne na, wanneer hij verzekerd was, dat wij die ééne zouden vasthouden.

Dezelfde.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.